

Název práce: *Přehledová studie výzkumů sebepojetí dětí a dospívajících v České republice*

Autor: Markéta Šilhanová

Oponent práce: Mgr. Bc. Juraj Jonáš, Ph.D.

Bakalářská práce Markéty Šilhanové shrnuje dosavadní vědění v oblasti sebepojetí u dospívajících se zaměřením na studie provedené v ČR. Ačkoliv se jedná o přehledovou práci, je práce strukturována na teoretickou a praktickou část. Teoretická část shrnuje obecné poznatky v oblastech jako sebepojetí, self, metodologie zkoumání těchto konceptů a vývojové hledisko daného problému (se zvláštním zřetelem na teorie J. Piageta a E. Eriksona). Zde se autorka soustředí na pojetí především u klasických teorií. Vychází především ze dvou prací – Blatného et al. (1993) a Nakonečného (2009). Textu v této části práce chybí jakási jednotící linka, která by tyto teorie vztahovala k jednomu cíli. Jednotlivé kapitoly této části jsou nicméně řazeny logicky. Práce je napsána akademickým srozumitelným jazykem.

V praktické části se pak autorka práce soustředila na systematický přehled prací věnujících se výzkumu sebepojetí u zdravé populace dětí v České republice. Samotné analýze předchází popis jednotlivých škál, které se ve studiích používají, což textu pomáhá ve větší srozumitelnosti. U zmiňovaných škál by bylo vhodné uvádět jejich psychometrické hodnoty pro danou populaci, zatímco např. tabulka 1 „Rozdělení úrovní sebepojetí ...“ je postradatelná, protože ukazuje pouze rozložení standardizovaného T skóru. Je také matoucí u tab. 3 (s. 36), že uvádí hrubé skóry, ale v textu pod tabulkou jsou stejné hodnoty uváděny jako T-skóry. Zároveň je lepší uvádět psychometrickou studii české verze dotazníku (Obereignerů et al., 2014) v rámci popisu samotných škál (kap. 4 „Výzkumné nástroje“), než u výsledků samotné rešerše. Jde spíše ale o menší výhrady.

Menší nepřesnost lze najít v kap. 3 „Metodologie“ (s. 27) se uvádí jako kritérium zařazení do přehledové studie rok vydání práce 2013-2023, zatímco v kap. 5 „Analýza jednotlivých studií“ (s. 33) jsou zmíněny studie mezi léty 2003-2023. Bylo by dobré zdůvodnit zmíněná kritéria. Zejména proč byly zařazeny studie pouze od roku 2013, příp. 2003, anebo proč v České republice (tedy, v čem se různé populace v tomto aspektu mohou lišit).

Je zde potřeba zmínit i několik dalších dílčích výhrad. U studie č. 8 (s. 43) je ve studii, která zjišťuje efekt preventivního programu popsán rozdíl v pretestu a posttestu jako „zanedbatelný“, vyčíslená statistická signifikance, která je podstatná, zde uvedená není (někdy i malý rozdíl, pokud je konzistentní, může znamenat určitý efekt). Podobně slovní spojení „nejsou rozdíly statistiky příliš významné“ (s. 45) nedává smysl. Buď rozdíly statisticky významné jsou, anebo ne. Dále u tab. 10 by bylo potřeba uvést také směrodatné odchylky pro jednotlivé skóry, aby si čtenář mohl vytvořit lepší obrázek o dané studii. Tabulky 14 a 15 (a s nimi spojené výsledky) prezentují průměrné hodnoty dosažené ve zmiňovaných studiích, ač není jasné, co má tento údaj říct (nejde ani o srovnání s normativní studií, ani srovnání nějakých skupin, s těmito výsledky se dál nepracuje).

Je také potřeba zmínit výhrady k práci s literaturou. Ve vícero případech je použito sekundárních citací, ač zmíněné primární zdroje jsou sehnatelné (např. s. 9 – Macek, anebo Mead, který navíc není uveden v seznamu literatury), jindy zůstávají autoři zmíněni v textu zcela bez (terciální reference Jamese, stejná strana). To platí zvláště, pokud je daná práce v textu citována několikrát, což poukazuje

na její důležitost (práce Macka et al., 2009 je zde citována opakovaně, ale pouze jako sekundární zdroj).

Zásadním nedostatkem práce je práce se statistickými metodami. Zejména v závěru práce, kde zprůměrováním průměrů skóru testu PHCSC-2 ze všech zmiňovaných studií (tzv. grand average; n=11837) autorka došla k závěru, že hodnocení sebepojetí žáků a studentů je průměrné (s. 56). Vzhledem k tomu, že tento test byl standardizován na populaci 9-18 let, jde o zcela zjevnou tautologii. Analogické výsledky pak pokračují i pro jiné testy, ač u dotazníku SPPC vyšly hodnoty v sebehodnocení u dětí nadprůměrné (není ale zmíněno statisticky přesně, jak nadprůměrné), což autorka vysvětluje věkovým obdobím respondentů, nicméně normativní vzorek byl testován na stejné věkové skupině a navíc, děti z výzkumů, které použili odlišné metody, byly ze stejné věkové skupiny.

Celkově by práci pomohlo víc času investovat do formálních aspektů práce (práce s literaturou, tabulky, styl víc zaměřen na cíl sdělení), ale také do lepšího pochopení statistiky. Tím velká část času a snahy, které do práce byly investovány, míjí svůj cíl – srozumitelné ucelené sdělení a správnou interpretaci.

Závěr

Práce působí nedotaženým dojmem, kde lze zlepšit práci s literaturou i prezentaci vlastní práce. Zásadním nedostatkem je, že autorka působí, že není zcela zběhlá ve statistických výsledcích, jejich prezentaci a interpretaci. Pokud by se autorka zdržela statistických závěrů a držela se pouze verbální interpretaci výsledků, práce by byla mnohem méně problematická. Nicméně tento typ analýzy vyžaduje o něco hlubší porozumění statistickým metodám, jejich interpretaci a prezentaci.

Ze zmíněných důvodů vidím bakalářskou práci Markéty Šilhanové v její aktuální podobě **doporučuji** k obhajobě s hodnocením **nedostatečně**.

V Praze dne

13.8.2024

Mgr. Bc. Juraj Jonáš, Ph.D.